

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2026-03-16

Ärendenummer KULT-2025-01342

Handläggare

Johanna Adebäck

Telefon: 031-368 36 94

E-post: johanna.adeback@kultur.goteborg.se

Yttrande över motion av Patrik Höstmad (D) och Martin Wannholt (D) om att Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning även ska omfatta byggnadshantverk

Förslag till beslut

1. Kulturnämnden avstyrker motion av Patrik Höstmad (D) och Martin Wannholt (D) om att Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning även ska omfatta byggnadshantverk.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Patrik Höstmad (D) och Martin Wannholt (D) har lagt fram en motion om att Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning även ska omfatta byggnadshantverk. Motionen föreslår att kommunstyrelsen ska få i uppdrag att, i samverkan med flera styrelser och nämnder, uppdatera styrdokumentet *Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar*, och annan relevant styrning, till att inkludera finansiering av hantverksmässigt byggande som ger byggnadsverket högre kvalitet. Motionen föreslår även att stadsbyggnadsnämnden ska få i uppdrag att, i samverkan med flera styrelser och nämnder, ta fram kriterier för det byggnadshantverk som kan finansieras av enprocentregeln.

Förslagsställarna menar att det inte alltid är lätt att hitta bra placering eller integrering av konstgestaltning, att det är svårt för de investerade nämnderna att nå målet och att det ibland kan vara enklare att tillföra det som byggs hantverksmässiga kvaliteter som murverk, byggnadsplåtslageri och annat metallarbete, glashanverk, finsnickeri och timring, och så vidare. Förslagslämnarna vill att stadsbyggnadsnämnden tilldelas ansvaret för kriterier och process för arbete med byggnadshantverk inom ramen för enprocentregeln.

Enprocentregeln är en nära hundraårig ekonomisk princip som syftar till att integrera konst i samhällsbyggandet. Regeln säkerställer människors rättighet till att möta konst i sin vardag och bidrar till väl gestaltade livsmiljöer. Regeln skapar också arbetstillfällen för konstnärer vilket leder till en stärkt konstnärskår och i förlängningen en stärkt demokrati och yttrandefrihet. Kulturförvaltningen bedömer att förslaget om att utvidga enprocentregeln till att inkludera finansiering av byggnadshantverk skulle innebära en

uppluckring av en regel avsedd för konst. En sådan uppluckring, som sannolikt skulle leda till mindre medel till konst, skulle bland annat innebära försämrade förutsättningar att uppfylla stadens kultur- och konstpolitik som anges i Göteborgs Stads kulturprogram. Kulturförvaltningen bedömer också att förslaget innebär en risk för ökad otydlighet både extern och internt, samt en minskad effektivitet i tillämpningen av regeln.

Kulturförvaltningens uppföljning av enprocentregelns tillämpning i staden visar på att måluppfyllelsen gällande avsättning i enlighet med regeln är mycket hög och förvaltningen bedömer att styrningen för enprocentregeln rymmer en flexibilitet som skapar goda förutsättningar för att hitta rätt sammanhang för konstgestaltning i staden.

Kulturförvaltningen ser det som positivt att förslagslämnarna vill bevara och stärka kompetensen inom byggnadshantverk men anser att det behöver hanteras på annat sätt än genom en uppluckring av enprocentregeln. Eftersom kulturförvaltningens bedömning är att motionens förslag riskerar att leda till mindre medel till konst och sämre förutsättningar för stadens tillämpning av enprocentregeln föreslår förvaltningen kulturnämnden att avstyra motionen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kulturförvaltningen bedömer att förslaget om att utvidga enprocentregeln till att inkludera finansiering av byggnadshantverk skulle leda till minskad effektivitet i stadens arbete och ökad administration, vilket har bäring på den ekonomiska dimensionen. Förslaget innebär att flera olika sakkunniga förvaltningar skulle ansvara för implementeringen av enprocentregeln, beroende på om avsättningen används till genomförande av konst eller byggnadshantverk, och att flera olika processer krävs för genomförande. Planering, genomförande och förvaltning kompliceras därmed och uppföljningen försvåras då det är flera olika värden och styrning som ska beaktas.

Enprocentregeln innebär en långsiktighet och förutsägbarhet då det kommer till finansiering av konst och därigenom inkomstbringande gestaltningsuppdrag till konstnärer. Motionens förslag riskerar en urholkning av regelns syfte att just skapa ett ekonomiskt utrymme för konsten i planering och byggnation. Kulturförvaltningen bedömer att det finns en risk att motionens förslag leder till mindre medel till konst och färre gestaltningsuppdrag för konstnärer. Följderna kan bli försämrade förutsättningar för konstnärer att vara verksamma då det skulle innebära att en inkomstkälla reduceras. Konstnärernas riksorganisation har genom en enkät till sina medlemmar undersökt vad gestaltningsuppdrag har för betydelse för konstnärer¹. I underökningen framgår bland annat att gestaltningsuppdrag är en viktig inkomstkälla och att de konstnärer som arbetar med offentlig konst har en högre medianinkomst än kollegor som inte gör det. Den konstpolitiska dimensionen i Göteborgs Stads kulturprogram² handlar om att skapa hållbara villkor för professionella konstnärer och konstillivets infrastruktur och enprocentregeln är ett verktyg som bidrar positivt till detta. Eftersom motionens förslag innebär att medel avsätta genom enprocentregeln även ska kunna finansiera hantverksmässigt byggande ser kulturförvaltningen att förslaget utmanar

¹ Konstnärernas riksorganisation 2025: [Utsikt från ateljéerna – Rapport 2: gestaltningsuppdrag - Konstnärernas Riksorganisation](#)

² [Göteborgs Stads kulturprogram](#)

enprocentregelns ändamål. Detta bedömer förvaltningen får negativa ekonomiska konsekvenser för regelns bidrag till kulturprogrammets konstpolitiska dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Kulturförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

I takt med att staden växer och förändras i sin fysiska form följer kulturvärdet konst med i utvecklingen genom enprocentregeln. Detta då principen är tillväxdriven och har sin grund i att det byggs allmänna platser, bostäder, anläggningar och lokaler för offentligt bruk. På så vis är enprocentregeln ett viktigt och kraftfullt verktyg inom den kulturplanerande dimensionen i stadens kulturprogram som handlar om hur staden använder kultur som en strategisk resurs i samhällsplaneringen. Fokus ligger på att kultur ska vara en integrerad del av stadsutvecklingen – inte något som kommer i efterhand. Kulturförvaltningen bedömer att den uppluckring av enprocentregeln som motionens förslag skulle innebära leder till försämrade förutsättningar för att omhänderta kulturvärdet konst i stadens utveckling.

Inom arbetet för enprocentregeln har kulturförvaltningen sakkunskap om konst samt ett hela-staden-perspektiv. Kulturförvaltningen stöttar förvaltningar och bolag i investeringsplanering för offentlig konst bland annat vid användning av potter³ i enlighet med enprocentregeln. Vägledningen utgår ifrån kunskap om var i staden det finns behov av satsningar på ny offentlig konst. Att integrera konst i olika geografiska platser som kommer att utvecklas de närmaste åren, samt områden som har behov av ny och mer konst bidrar till att säkerställa likvärdig tillgång för stadens invånare till offentlig konst samt konst med varierande uttryck och innehåll i hela Göteborg. Motionens förslag riskerar att leda till mindre medel till konst och minskad effektivitet i tillämpningen av enprocentregeln. Det är kulturförvaltningens bedömning att detta i sin tur leder till försämrade förutsättningar för ett säkerställande av en jämlik tillgång till konst i staden och därmed invånarnas möjlighet att möta konst där de bor och verkar.

Bilagor som ingår i beslutsunderlaget

1. Motion av Patrik Höstmad (D) och Martin Wannholt (D) om att Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning även ska omfatta byggnadshantverk

Expedieras till

Kommunstyrelsen

³ Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar sid 7: [Göteborgs Stad kommunfullmäktige](#)

Beskrivning av ärendet

Patrik Höstmad (D) och Martin Wannholt (D) har lagt fram en motion om att Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning även ska omfatta byggnadshantverk.

Kommunstyrelsen har sänt motionen till kulturnämnden, för yttrande senast 30 april 2026. Övriga remissinstanser är stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden, exploateringsnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, Higab AB och Förvaltnings AB Framtiden.

Förslagsställarna föreslår att kommunfullmäktige

- Ger kommunstyrelsen i uppdrag att, i samverkan med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, stadsmiljönämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, Higab AB och Förvaltnings AB Framtiden, uppdatera styrdokumentet *Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar*, och annan relevant styrning, till att inkludera finansiering av hantverksmässigt byggande som ger byggnadsverket högre kvalitet.
- Ger stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att, i samverkan med exploateringsnämnden, stadsmiljönämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, Higab AB, Förvaltnings AB Framtiden, ta fram kriterier för det byggnadshantverk som kan finansieras av enprocentregeln.

Förslagsställarna menar att det inte alltid är lätt att hitta bra placering eller integrering av konstgestaltning, att det är svårt för de investerande nämnderna att nå målet och att det ibland kan vara enklare att tillföra det som byggs hantverksmässiga kvaliteter som murverk, byggnadsplåtslageri och annat metallarbete, glashanverk, finsnickeri och timring, osv. Förslagslämnarna vill att stadsbyggnadsnämnden tilldelas ansvaret för kriterier och process för arbete med byggnadshantverk inom ramen för enprocentregeln.

Kulturförvaltningen har i beredningen av remissvaret samrått med övriga remissinstanser.

Omvärld och historik

Enprocentregeln tillkom i Sverige 1936⁴ och beslutades av riksdagen året därpå.

Inledningsvis avsåg enprocentregeln statliga byggnationer men blev med tiden även vägledande för landsting och kommuner. Enprocentregeln är en ekonomisk princip som säger att en procent av den samlade kostnaden vid offentligt finansierad ny-, om- och tillbyggnad ska avsättas för konstnärlig gestaltning. Enligt en undersökning genomförd av Konstnärsnämnden 2019 tillämpas regeln i 41 procent av landets kommuner och 55 procent av regionerna. Regeln tillämpas i samtliga större städer. I jämförelse med 2012 är det en ökning med 8 procent för kommunerna och 18 procent för regionerna.⁵ Även utanför Sverige tillämpas procentprogram för konst. I hela Norden finns olika varianter på enprocentregeln och i övriga Västvärlden är det vanligt förekommande tillvägagångssätt att finansiera konst med olika procentprogram.⁶

⁴Betänkande och förslag angående beredande av vidgade arbetsuppgifter för svenska konstnärer (SOU 1936:50)

⁵ Konstnärsnämnden 2020: 1% för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö.

⁶ [Enprocentsregeln i Norden - Statens konstråd](#), [Enprocentsregeln världen runt - Statens konstråd](#)

Hur ärendet förhåller sig till styrning i Göteborgs Stad

Stadens tillämpning av enprocentregeln bygger på ett beslut av kommunfullmäktige 2013⁷. Kulturnämnden har genom sitt reglemente ansvar för att i samverkan med nämnder och styrelser verka för stadens tillämpning av enprocentregeln.

Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar är det styrdokument som reglerar Göteborgs Stads tillämpning av enprocentregeln⁸ vilket beskrivs mer utförligt under nästkommande rubrik. Utöver det förhåller sig stadens styrmiljö till enprocentregeln i Göteborgs Stads översiktsplan och Göteborgs Stads kulturprogram. I översiktsplanen lyfts enprocentregeln i den tematiska inriktningen⁹ Gestaltad livsmiljö. Enprocentregeln beskrivs som en del av Göteborgs arbete med gestaltad livsmiljö och framhålls som ett centralt verktyg för att säkerställa att konst integreras i stadens offentliga miljöer. Stadens tillämpning av enprocentregeln kopplas till stads- och platsutveckling, samt demokratiska värden där det betonas att alla göteborgare ska ha möjlighet att möta konst i sin vardagsmiljö. Här framgår att enprocentregeln ska tillämpas systematiskt i stadens bygg- och utvecklingsprojekt. Vidare understryker översiktsplanen att väl gestaltade offentliga rum bidrar till stadens identitet, attraktivitet och upplevelsekaraktär där enprocentregeln är ett sätt att låta konst komplettera arkitekturen i att skapa väl gestaltade stadsmiljöer.

Göteborgs Stads kulturprogram slår fast att enprocentregeln är ett viktigt verktyg för att regelmässigt låta produktion av offentlig konst ingå i stadsplaneringen. Offentlig konst som kulturvärde har bäring på samtliga dimensioner inom kulturprogrammet: konstopolitik, kulturpolitik och kulturplanering.¹⁰

Tillämpning av enprocentregeln i Göteborg

Göteborgs Stad har efter beslut i kommunfullmäktige tillämpat regeln sedan 2013. Det innebär att när Göteborg Stads bolag och förvaltningar gör nyinvesteringar i byggprojekt så avsätter de en procent av byggkostnaden till konst. Syftet med enprocentregeln är att skapa ett stabilt och långsiktigt ekonomiskt utrymme för konsten, både i planering och i byggnation av offentliga miljöer. Genom regeln skapas konstopolitiska värden i form av arbetstillfällen för konstnärer, och kulturpolitiska värden då konst blir tillgänglig i stadsrummet och kan möta människor i vardagen.

Ett styrande dokument för enprocentregeln antogs av Göteborgs kommunfullmäktige 2023 där hela cykeln i arbetet med den offentliga konsten omfattas – tidig planering, genomförande av konstgestaltningsprojekt och avslutningsvis förvaltning och förmedling. Det ställer krav på samordning och att många olika frågor och parter möts i samverkan. I dagsläget är det sju nämnder och tio bolagsstyrelser inom Göteborgs Stad som träffas av enprocentregeln på olika sätt och i olika grad. I det styrande dokumentet tydliggörs roller

⁷ Kommunfullmäktige 2013-01-31 §25

⁸ Kommunfullmäktige 2023-10-12 §10. Göteborgs Stads enprocentregel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar: [Göteborgs Stad kommunfullmäktige](#)

⁹ De tematiska inriktningarna ska användas tillsammans med de rekommendationer som framgår av översiktsplanens markanvändningskarta. Inriktningarna är generella och gäller i hela kommunen om inget annat framgår. (Översiktsplan Göteborg, tematiska inriktningar: allmänna intressen: [Översiktsplan för Göteborg](#))

¹⁰ [Göteborgs Stads kulturprogram](#)

och ansvar för berörda nämnder och styrelser. Vidare innehåller det definitioner, hur enprocent av byggkostnaden vid nyinvesteringar ska beräknas samt maxbelopp. I stadens tillämpning av enprocentregeln finns en flexibilitet i det att respektive nämnd eller styrelse har möjlighet att hantera avsatta medel genom en pott för konstgestaltungsprojekt, vilket framgår av styrdokumentet. En sådan pott kan användas för att exempelvis möjliggöra konstgestaltningssatsningar på andra platser i staden än den geografi som projekten genomförs i och i områden som bedöms som prioriterade för att stärka närvaro av offentlig konst¹¹. I dagsläget hanteras avsättning i pott av en majoritet av de berörda styrelserna och nämnderna i Göteborg.¹²

I 2025 års uppföljning av stadens tillämpning av enprocentregeln kunde kulturförvaltningen konstatera att tillämpningen i flera delar har fungerat väl under det gångna året och att enprocentregeln starkt bidrar till att konstnärer och konsten integreras i formandet av morgondagens gemensamma livsmiljöer i Göteborg. Samtliga berörda nämnder och styrelser som haft investeringsvolym eller projekt som har varit avsättningsgrundande gjorde avsättning i enlighet med styrningen för enprocentregeln under 2025. Ökad tillämpning av regeln har bland annat inneburit att 78 konstgestaltungsprojekt pågick och nio projekt färdigställdes under 2025. Genom dessa nio projekt tillkom tretton nya konstgestaltningar i staden. Flest konstgestaltungsprojekt genomförs i stadsområde Centrum följt av Hisingen, Sydväst och Nordost. 50 procent av de pågående konstgestaltungsprojekten är inom lokaler så som skolor, förskolor och vård- och omsorgsboenden och når därmed prioriterade målgrupper i Göteborg.

Förvaltningens bedömning

Enprocentregeln är en nära hundraårig ekonomisk princip som syftar till att integrera konst i samhällsbyggandet. Regeln säkerställer människors rättighet till att möta konst i sin vardag och bidrar till väl gestaltade livsmiljöer. Regeln skapar också arbetstillfällen för konstnärer vilket leder till en stärkt konstnärskår och i förlängningen en stärkt demokrati och yttrandefrihet. Kulturförvaltningen bedömer att förslaget om att utvidga enprocentregeln till att inkludera finansiering av byggnadshantverk skulle innebära en uppluckring av en regel avsedd för konst. En sådan uppluckring, som sannolikt skulle leda till mindre medel till konst, skulle innebära negativa konsekvenser för stadens förutsättningar att säkerställa göteborgares och besökares tillgång till offentlig konst. Det i sin tur skulle innebära försämrade förutsättningar att uppfylla stadens kultur- och konstpolitik som anges i Göteborgs Stads kulturprogram.

Motionens förslag innebär att flera olika sakkunniga i staden ges huvudansvar för olika delar av tillämpningen av enprocentregeln; kulturnämnden för de delar som berör konst och stadsbyggnadsnämnden för de delar som berör byggnadshantverk. Förslaget innebär också att regeln skulle behöva tillämpas genom flera olika genomförandeprocesser och

¹¹ Ett konkret exempel på hur detta kan ske i praktiken är att exploateringsförvaltningen i samverkan med kulturförvaltningen under 2025 tog beslut om att under 2026 starta upp arbete med konstgestaltning i tre exploateringsprojekt. Urvalet gjordes från ett sextiototal möjliga exploateringsprojekt/platser i Göteborg och beslutet baserades på en analys av bland annat den geografiska spridningen i staden för att öka tillgången till offentlig konst där behovet är störst, samt huruvida det fanns goda förutsättningar för arbete med konst i sammanhanget.

¹² I kulturförvaltningens uppföljning av stadens tillämpning av enprocentregeln 2025 angav tio av femton förvaltningar och bolag att de hanterar avsättning i pott.

kräva olika hantering av exempelvis förvaltning, förmedling och uppföljning beroende på om regeln tillämpades för konstgestaltning eller för byggnadshantverk.

Kulturförvaltningen bedömer att detta skulle leda till minskad effektivitet och ökad administration i arbetet. Kulturförvaltningen bedömer också att förslaget innebär en risk för ökad otydlighet både extern och internt gällande enprocentregeln och dess tillämpning i staden i och med att en ekonomisk princip för konst skulle inbegripa annan gestaltning.

Sedan den nya styrningen för enprocentregeln tillkom i staden i oktober 2023 har samtliga berörda nämnder och styrelser utvecklat sitt arbete med konstgestaltning i en positiv riktning. I kulturförvaltningens uppföljning av stadens tillämpning av enprocentregeln för 2025 kunde förvaltningen konstatera att samtliga berörda nådde målet om avsättning i enlighet med enprocentregeln. Kulturförvaltningen delar således inte förslagslämnarnas syn på att måluppfyllelsen är låg. Förvaltningen bedömer också att styrningen för enprocentregeln rymmer en flexibilitet som skapar goda förutsättningar för att hitta rätt sammanhang för konstgestaltning i staden.

Kulturförvaltningen ser det som positivt att förslagslämnarna vill bevara och stärka kompetensen inom byggnadshantverk men anser att det behöver hanteras på annat sätt än genom en uppluckring av enprocentregeln. Eftersom kulturförvaltningens bedömning är att motionens förslag riskerar att leda till mindre medel till konst och sämre förutsättningar för stadens tillämpning av enprocentregeln föreslår förvaltningen kulturnämnden att avstyrka motionen.

Anna Rosengren

Sofia Lubian

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kultur- och samhällsutveckling